

УДК 721.05:725.39

Зеленкова В. А.

Національний авіаційний університет, м. Київ

ЕВОЛЮЦІЙНА ТА ФОРМОТВОРЧА ПЕРІОДИЗАЦІЯ РОЗВИТКУ АЕРОВОКЗАЛІВ

Зеленкова В.А. Еволюційна та формотворча періодизація розвитку аеровокзалів. Еволюція та морфологія аеровокзалів складається з трьох основних етапів: зародження; розвиток та появи різноманітних форм аеровокзалів та з восьми періодів. Загалом, I та II періоди еволюції об'ємно планувальних рішень аеровокзалів в Західній Європі та у Радянському Союзі можна визначити як формотворчі, III та IV період – конструктивні, V період – технічний, VI, VII та VIII період – поширення національної та інтернаціональної символіки. В еволюції аеровокзалів прослідковується зміна пріоритетів функціонального та художнього аспектів в дизайні інтер'єрів пасажирських просторів.

Ключові слова: аеровокзал, еволюція, морфологія, дизайн.

Зеленкова В.А. Эволюционная и формообразующая периодизация развития аэровокзалов. Эволюция и морфология аэровокзалов состоит из трех основных этапов: зарождение, развитие и появления различных форм аэровокзалов, а также из восьми периодов. В общем, I и II периоды эволюции объемно планировочных решений аэровокзалов в Западной Европе и в Советском Союзе можно определить как формообразующие, III и IV период – конструктивные, V период – технический, VI, VII и VIII период – возбуждение национальной и интернациональной символики. В эволюции аэровокзалов прослеживается смена приоритетов функционального и художественного аспектов в дизайне интерьеров пассажирских пространств.

Ключевые слова: аеровокзал, эволюция, морфология, дизайн.

Zelenkova V. A.. Evolutionary and shaping periodization of the development of air terminals. Evolution and morphology of airports consists of three main stages: origin, development and introduction of various forms of airports and eight periods. In general, the first and second periods of the evolution of spatial designs of airports in Western Europe and the Soviet Union can be defined as formative, III and IV period – design, V period – Engineering, VI, VII and VIII of the period – the spread of national and international symbols. In the evolution of airports the change of priorities of functional and artistic aspects in the design of interior passenger space is observed.

Key words: air terminal, evolution, morphology, design.

Постановка проблеми. Постійна глобалізація, індустріалізація та постіндустріалізація спонукала авторів у різні періоди по різному трактувати еволюційні дати розвитку аеровокзалів. У зв'язку з цим постала проблема у систематизуванні еволюційної періодизації аеровокзалів відносно кінця XX ст. та початку XIX ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В роботах С. Безбородової, А. Висоцького, М. Пискова доведено, що існують шість типів будівництва та розвитку аеровокзалів [1,2,5]. Однак дати утворення кожного з періодів у всіх авторів різняться. Дослідники архітектури західно-європейських та радянських аеровокзалів М. Кожевін, М. Комський, В. Прокош та інші виділили чотири періоди розвитку об'ємно-планувальних рішень [3,4].

Дані дослідження відповідають сучасним вимогам в архітектурі аеровокзалів та, на жаль, не висвітлюють певних еволюційних періодів.

Завдання роботи: дослідити формотворчу еволюцію дизайну аеровокзалів.

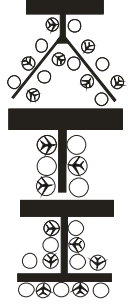

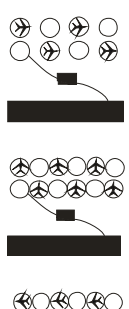

Виклад основного матеріалу. Періодизація аеровокзалів відбувалась поступово. Так деякі дослідники виділяють п'ять періодів у розвитку будівництва аеровокзалів [1–5]. Через те, що дана інформація застаріла, логічним є доповнити її, бо будівництво та дизайн інтер'єрів пасажирських просторів аеровокзалів перейшли на новий рівень. У зв'язку з цим автор статті пропонує поділити на вісім періодів дизайн екстер'єрів та інтер'єрів пасажирських просторів аеровокзалів. Доповнивши таблицю періодизації ще чотирма періодами. Еволюційний розвиток аеровокзалів у будівництві та оформленні дизайну інтер'єрів, особливо пасажирських просторів, має три основні етапи: зародження; розвиток; поява різноманітних форм аеровокзалів. В цих трьох етапах можна виділити вісім періодів у закордонних та пострадянських країнах, що різняться датами. Так, у закордонних країнах еволюційна періодизація пройшла за такими датами: перший період з 1920 р. по 1940 р., другий період з 1940 р. по 1950 р., третій період з 1950 р. по 1960 р., четвертий період з 1960 р. по 1975 р., п'ятий період з 1975 р. по 1980р., шостий період з 1980 р. по 1991 р., сьомий період з 1991 р. по 2000 р., восьмий період з 2000 по 2014 р.) (табл.1).

Серед Радянських вчених найглибше це питання досліджував М. Комський. Вчений розглянув «шляхи перетворення функціонально-планувальної структури в процесі переходу від традиційних до розширених» систем аеровокзалів у п'ятих періодах: «I період 1950 – 1960 рр., II період 1960 – 1975 рр., III період 1975 – 1980 рр., IV період 1990 – 2000 рр.» [4; 40]. Таким чином, до існуючої періодизації додано ще три. Завдяки цьому сформувалась цілісна еволюційна картина архітектури та дизайну інтер'єрів аеровокзалів на теренах колишнього СРСР, яка відрізняється від еволюції за кордоном та поділяється на: I період з 1920 р. по 1940 р., II період з 1940 р. по 1950 р., III період з 1950 р. по 1960 р., IV період з 1960 р. по 1975 р., V період з 1975 р. по 1980р., VI період з 1980 р. по 1990 р., VII період з 1990 р. по 2000 р., VIII період з 2000 р. по 2013 р. (табл.2).

Надійшла до редакції 11.11.2013

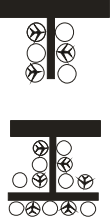

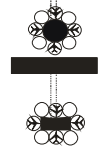

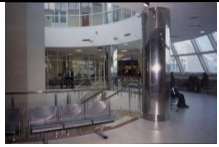
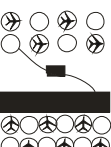

Таблиця 1

Етапи та періоди розвитку еволюції аеровокзалів за кордоном

Період	Етап	Рисунок		Форма	Назва
I- 1940-1920	Зародження	 США. Мальтон	 Германія. Темпельхов		галерейна
		 Германія. Темпельхов	 США. Клівленд		
III- 1960-1950	Розвиток	 Австралія. Граз	 США. Даллас		сателітна
		 Германія. Гамбург	 Нова-Зеландія. Окланд		
V- 1980-1975	Поява різноманітних форм	 Германія. Ганновер	 Велика Британія. 5-й Термінал Хітроу		лінійна
		 Велика Британія. Стентонд	 ОАЕ. Абу-Дабі		
VII- 2000-1990	Поява різноманітних форм	 Германія. Франца-Йозефа Штрауса	 США. Форт Уорт, Термінал D		перонних автобусів
VIII- 2013-2000		 Германія. Гамбург	 Пакистан. Ісламабад		
Основні схеми аеровокзалів та їх різновиди					

Таблиця 2.3

Етапи та періоди розвитку еволюції аеровокзалів на території СССР та в пострадянський період

Період	Етап	Рисунок		Форма	Назва
I- 1920-1940	Зародження	 Центральний Москва	 Латвія. Давау		галерейна
II- 1940 – 1950		 Москва. Внуково	 Ленінград. Пулково		
III- 1950-1960	Розвиток	 Рига. Вільнюс	 Південно-Сахалінськ		сателітна
IV- 1960-1975		 Арменія. Єреван.	 Абхазія		
V- 1975 – 1980	Поява різноманітних форм	 Естонія. Таллінн	 Грузія. Грозний		лінійна
VI- 1980-1990		 Узбекистан. Ташкент	 Казахстан. Алма-Ати		
VII- 1990-2000		 РФ. Домодедово	 РФ. Ханті-Мансійськ		
VIII- 2000-2014		 РФ. Внуково.	 РФ. Шереметьєво		перонних автобусів

Основні схеми аеровокзалів та їх різновиди

На процес еволюції та розвитку аеровокзалів вплинуло ряд чинників: соціально-економічні, природно-географічні, містобудівні, екологічні, естетичні, історичні. До соціально-економічних чинників належать: соціально-економічні умови розвитку суспільства; соціально-політичні явища; підвищення економічного рівня для користування авіатранспортом.

До природно-географічних чинників, включаючи континентальне розташування, кліматичні, гірничо-геологічні та природне оточення, безпосередньо, впливають на будівництво аеровокзалів та на їх дизайн інтер'єрів.

Естетичні чинники розвитку аеровокзалів піддавались зміні протягом усіх періодів у Великій Британії, США, Східній Європі, Близькому та Дальньому Сході. Країни, що входили до Радянського Союзу, піддавались незначним змінам в дизайні аеровокзалів та в пасажирських просторах, створюючи гармонійно цілісний образ.

Історичний чинник. Процес еволюції та морфології аеровокзалів в порівнянні з іншими громадськими спорудами проходив динамічно та інтенсивно. Під впливом глобалізації, індустріалізації та постіндустріалізації в архітектурі та дизайні пасажирських просторів аеровокзалів почали використовувати національну тематику.

Так активний будівельний період від початку будівництва перших капітальних аеровокзалів до моменту стабілізації та розширення в середньому становив 30-40 років. Цьому сприяла конкуренція, яка стала одним з головних чинників, що сприяла застосуванню різноманітних стилів в аеровокзалах з 1930 по 1975 рр. (естетизм, функціоналізм, неоекспресіонізм – в працях Е.Саарінена). З 1975 року мінімалістичні і хайтек форми, а з 2000 року і біоморфні елементи стали використовуватись при будівництві аеровокзалів.

Морфологія та еволюція дизайну аеровокзалів за кордоном, в Радянському Союзі та в пострадянських країнах проходила послідовно, проте зі своїми відмінностями. Так, для еволюції аеропортів в I, II, III періодах характерним є централізований характер аеровокзальних комплексів, а найбільш розповсюдженим прийомом рішення – централізована схема планування з посадковими галереями. Для більшості закордонних та радянських аеропортів IV періоду характерним є децентралізований тип планування без композиційної єдності будівель комплексу та різностильовість споруд. V період характерний застосуванням водночас централізованої та децентралізованої планувальних схем. Накопичений досвід поетапного зросту, перехід до розширення аеровокзалів в VI періоді дозволили чітко сформулювати вимоги для гармонізації зовнішнього вигляду комплексу аеровокзалу. Архітектура та дизайн майже усіх споруд аеропорту частіше стала вирішуватись в одному композиційному стилі, при цьому перевага віддавалась централізованому, компактному плануванню та одностильовому композиційному вирішенню. Наступні черги будівництва обумовлені продуманими рішеннями генпланів. VII період в еволюції закордонних аеровокзалів відзначився стійким та поступовим розвитком, появою різноманітних схем

планування на відміну від колишніх країн СРСР, де еволюція архітектури аеровокзалів перебувала в стадії стагнації. У VIII періоді були сформульовані загальні принципи проектування та дизайну аеровокзалів та їх громадських просторів із використанням централізованого та децентралізованого типів планування.

Висновки. Проведений історичний аналіз дозволив прослідити основні періоди та визначити головні формоутворюючі закономірності історичних форм архітектури та дизайну аеровокзалів. В ході дослідження основних етапів будівництва аеровокзалів виявлено загальні закономірності розвитку об'ємно-планувальних рішень протягом кожного періоду. Загалом, перший та другий періоди еволюції об'ємно-планувальних рішень аеровокзалів в Західній Європі та у Радянському Союзі можна визначити як формотворчі, третій та четвертий період – конструктивні, п'ятий період – технічний, шостий, сьомий та восьмий період – поширення національної та інтернаціональної символіки. Слід відзначити, що в еволюції аеровокзалів прослідковується зміна пріоритетів функціонального та художнього аспектів в дизайні інтер'єрів пасажирських просторів: від суворої функціональності до підкресленої національної символіки.

Подальший напрямок дослідження полягає у подальшому дослідженні еволюційних принципів.

Література:

1. Безбородова С. Эволюционное развитие аэровокзальных комплексов в России / С. Безбородова // АСД. Архитектура Стр-во. Дизайн. – 2004. – №4 (44). – С. 28–31.
2. Висоцкий А. М. Перші аеродроми України та їх архітектурно-планувальна організація / А. М. Висоцкий // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – наук. техн. зб. – К.: КНУБА, 2009. – № 32. – С. 102–110.
3. Кожевин Н. В. Аэровокзалы : учеб. для ВТУЗов / Н. В. Кожевин. – М. : ОНТИ, 1937. – 149 с.
4. Комський М. В. Проектирование аэровокзалов нарастающей мощности / М. В. Комський // Архитектура СССР. – № 9. – С. 39–43.
5. Писков М. Г. Аэровокзальные комплексы аэропортов / М. Г. Писков. – М. : Воздушный транспорт, 1983. – 158 с.